

Inhoudsopgave :

REACTIES WESTEUROPESE CP-EN OP SPANNING IN EN ROND POLEN pag. 1

HONGARIJE / POLEN DRUKT STEMPEL OP VAKBONDSCONGRES pag. 5

REACTIES WESTEUROPESE CP-EN OP SPANNING IN EN ROND POLEN

De recente spanningen in en rond Polen hebben bij de Westeuropese CP-en tot een opnieuw verscherpte aandacht geleid. Met name de dreiging van een militaire ingreep van Sowjetkant, die inmiddels na de W.P.-bijeenkomst op 4 en 5 december in Moskou *) weer afgenomen schijnt, stond daarbij in het middelpunt van hun belangstelling. Over deze kwestie kwam het zelfs tot een openlijke confrontatie tussen de beide grootste CP-en van Westeuropa, de Italiaanse en de Franse. Opvallend in het geheel van reacties is ook de stellingname van de Nederlandse CP. In haar kritiek op wat "het socialisme" in Polen gerealiseerd had was de CPN krasser dan welke andere partij. In haar waarschuwingen aan Moskou tegen een militaire ingreep, resp. haar aanvallen op de Westerse "provocaties" n.a.v. Polen, was zij terughoudender dan de meeste eurocommunistische, resp. de orthodoxe, Sowjet-loyale CP-en.

Wat de interne ontwikkeling van Polen betreft, na de eerste positie-keuze waarbij globaal genomen de eurocommunistische partijen zich achter de Poolse stakers en hun eisen stelden en de orthodoxe, op Moskou gericht partijen vooral op het gevaar van de "anti-socialistische elementen" in Polen wezen, leggen de Westeuropese CP-en er nu algemeen de nadruk op dat de oplossing van de problemen in Polen de zaak van de Polen zelf is. Deze gezamenlijke conclusie is echter niet het resultaat van een toegenomen eensgezindheid van de Westeuropese communisten inzake de Poolse ontwikkelingen. Voor de partijen die positief tegenover de Poolse hervormingen staan, betekent de verklaring dat de Polen hun eigen zaken moeten (kunnen) regelen een waarschuwing aan Moskou om niet militair in te grijpen. Voor de partijen die niet of niet zo positief staan tegenover wat er in Polen gebeurt, betekent deze stelling de mogelijkheid om zich op de vlakte houden en ev. later in navolging van Moskou een nader

---

*) Zie hiervoor Periodiek 79, pag 9.

standpunt te bepalen. Trouwens, ook partijen die positief tegenover het Poolse experiment staan, stellen zich in bepaalde opzichten nog wel eens terughoudend op. Het gevolg van een en ander is dat de interne ontwikkelingen in Polen, hoezeer zij daar toch aanleiding toe geven, op het ogenblik niet of nauwelijks een punt van onderlinge uiteenzettingen binnen het Westeuropese communisme vormen. Of die uiteenzettingen ook op de langere termijn te vermijden zullen zijn, blijft te bezien.

Een veel directere explosieve waarde, zowel voor de verhouding tot Moskou als voor de onderlinge verhoudingen binnen het Westeuropese communisme, heeft de kwestie van een eventuele militaire Sowjetingreep in Polen. Het was dan ook rond deze kwestie, waarvan de directe actualiteit op het ogenblik wat verminderd is door de terughoudender opstelling van Moskou, dat zich de tegenstellingen snel en scherp aftekenden.

Voor de op Moskou gerichte partijen was de zaak duidelijk : de "zogenaaamde spanning" om Polen was niets anders dan een nieuwe machinatie van de Westerse "koude oorlogskrachten", een poging om de ontspanning te ondermijnen, een nieuw voorwendsel van het Pentagon om de NAVO-landen tot het opjagen van hun defensiebudgetten te brengen. Het blad van de Franse CP, l'Humanité, ontkende zelfs vierkant dat er van een militaire opbouw van Sowjetkant rond Polen sprake was. Moskou zelf had immers te kennen gegeven dat de Westerse berichten hierover als provocaties dienden te worden gekwalificeerd, aldus l'Humanité.

Voor de Italiaanse CP (PCI) waren deze "provocaties" kennelijk zo geloofwaardig dat de partij begin van deze maand aan de noodrem trok. In een brief aan de Sowjet- en andere Oosteuropese CP-en liet de PCI weten dat een inval in Polen zou leiden tot "niet te herstellen schade" in de betrekkingen tussen de Italiaanse en Oosteuropese communisten. Deze standpuntbepaling, die in feite neerkwam op het dreigen met een breuk, werd door de PCI-leiding herhaald tijdens een gesprek op 9 december in Rome met , 1e plv. hoofd van de Afdeling Buitenland van het CC-CPSU. Enkele dagen later, op 11 december, liet ook de Spaanse CP (PCE) weten dat zij de betrekkingen met Moskou zou verbreken bij een invasie in Polen. Op diezelfde dag constateerde de Belgische CP op haar beurt dat er rond Polen niet louter van Westerse "provocaties" sprake was maar wel degelijk ook van een door de Sowjet-Unie, opgesteld "dispositif militaire". Veront- rust over de aanwezigheid in Oost-Europa van "stromingen die ... eraan denken de harde manier te gebruiken zoals in Tsjechoslowakije en in

Afghanistan", verklaarde de partij dat militair geweld in Polen zou leiden tot "veel ernstiger consequenties" dan in 1968 of in Afghanistan. Die consequenties, die "misschien onomkeerbaar" zouden zijn, zouden betrekking hebben op de détente, op "het image van het bestaande socialisme" en op de wil binnen het grootste deel van de Westerse democratische en arbeidersbeweging, "daaronder begrepen de communistische partijen", om het gesprek met Oost-Europa gaande te houden. Met dit laatste kwam de Belgische CP dus heel dicht bij het dreigement van de PCI en de PCE. Enkele andere eurocommunistisch georiënteerde partijen gingen minder ver. Zo verklaarde de Engelse CP op 12 december in haar partijblad Morning Star "absoluut tegen welke buitenlandse inmenging dan ook hetzij militair hetzij anderszins" te zijn maar op de consequenties van een dergelijke inmenging voor de onderlinge betrekkingen ging Morning Star niet in. Wel leverde het blad de bekende filippica tegen de Westerse "koude oorlogslobby" die de ontwikkelingen in Polen doelbewust zou aangrijpen voor het vergroten van de spanning in de wereld en daarmee voor het stimuleren van de wapenwedloop.

Dit laatste thema is overigens bij alle Westeuropese CP-en te vinden. De onderlinge tegenstellingen zijn er echter niet minder scherp om : waar de ene partij tegen Moskou gerichte provocaties waarnam, zag de andere reden om datzelfde Moskou met het verbreken van de betrekkingen te dreigen. Deze discrepantie was zo groot dat zij leidde tot een botsing tussen de twee meest toonaangevende CP-en van West-Europa, de Franse en de Italiaanse. De PCF beschuldigde de PCI er daarbij van dat deze partij door haar stellingname in feite deelnam aan de Westerse "leugencampagne" over de "zogenaamde" Sowjet-dreiging jegens Polen en dat daardoor zowel de belangen van Polen als het meer algemene streven naar ontspanning en vrede werden geschaad.

De CPN

Tot een zeer eigen standpunt inzake Polen kwam de Nederlandse CP. Deels ging de CPN daarbij uitzonderlijk ver, verder zelfs dan de CP-en die het meest kritisch tegenover Oost-Europa staan, deels toonde de partij zich terughoudender dan m.n. de PCI en de PCE. Typerend voor het eerste was een artikel in De Waarheid van _____, lid partijbestuur en

chef-redacteur buitenland van het partijblad. Hij concludeerde : "Na 35 jaar socialistische opbouw is er (in Polen) vrijwel geen vlees, geen boter en bijna geen olie. Eieren zijn er soms .... Men hoopt op een zachte winter omdat er anders niet genoeg kolen zullen zijn om de huizen warm te houden". De stakingen van de Poolse arbeiders omschrijft als "grandioos".

Recht voor z'n raap stellen dat 35 jaar socialisme af en toe een ei heeft opgeleverd, dat heeft nog wel geen enkele Westeuropese communist gepresteerd of het moest de half uit de PCF gezette dissident zijn. Een volgend artikel van [redacted] was wat meer ingehouden en [redacted], lid DB, zei het in een radio-interview ook wat kalmer. Niettemin noemde ook [redacted] de stakingen een "noodzakelijke correctie" op "enorme fouten" en kwalificeerde hij de oprichting van onafhankelijke vakbonden als "positief resultaat" van die stakingen. Dat laatste is iets dat ook niet iedere Westeuropese communistische leider [redacted] zal nazeggen. Een inschatting van de positie van de CPN op dit punt plaatst de partij dan ook bij de meest kritische, eurocommunistische partijen zoals de PCE en de PCI. Daarnaast moet men echter constateren dat de CPN deze partij niet is gevolgd in hun principiële stellingname tegenover Moskou dat een inval in Polen een breuk in de betrekkingen zou betekenen. Tegelijkertijd bleef de CPN ook achter bij de orthodoxe CP-en in haar aanvallen op de Westerse "koude oorlogskrachten".

HONGARIJE / POLEN DRUKT STEMPEL OP VAKBONDSCONGRES

Op twaalf december j.l. werd in Hongarije het vierentwintigste vakbondscongres geopend. Gelet op de voortekenen mocht worden verwacht, dat bij deze gelegenheid een belangrijke versterking van de rol van de vakbonden in dit meest geliberaliseerde oostblokland zou worden aangekondigd. De totnutoe bekend geworden resultaten wijzen echter uit dat dit congres niet in het teken heeft gestaan van hervormingen, doch veeleer van demonstratieve orthodoxie en trouw aan Moskou.

Reeds in maart van dit jaar, tijdens het Twaalfde Partijcongres van de Hongaarse CP, werd aangevoerd dat de vakbonden een grotere rol moesten krijgen.

In de tweede helft van het jaar kregen de vakbonden opvallend veel aandacht, die niet alleen verklaard leek te kunnen worden uit het op handen zijn van het vakbondscongres maar vooral ook uit de ernstige arbeidsonrust in Polen. Eind september noemde premier   bijvoorbeeld de versterking van de rol van de vakbonden "een noodzakelijke uitbreiding van de socialistische democratie", waaraan hij toevoegde, dat die vakbonden een "maatschappelijke contrôle" op het regeringsbeleid mogelijk maken. In oktober betoogde vakbondsvoorzitter   , dat er meer naar de arbeiders geluisterd moest worden en dat er grotere vrijheid van meningsuiting nodig was voor een beter functioneren van de vakorganisaties.

Tijdens het vakbondscongres zelf kwamen evenwel vrijwel uitsluitend de economische problemen van het land aan de orde, waarvoor overigens geen concrete oplossingen werden aangedragen. Voorzover bekend was de suggestie van   om de arbeiders inspraak te geven bij benoemingen in kaderfuncties het enige opmerkelijke hervormingsvoorstel. Dezelfde spreker beweerde echter dat de Hongaarse vakbonden geen behoefte hebben aan fundamentele veranderingen, daar de bestaande tekortkomingen alleen maar het gevolg zijn van een onjuiste toepassing van de theorie en zeker niet van feilen in die theorie. Nogal abstract poneerde hij dat de bonden een markantere rol moesten gaan spelen.

De vakbondsvoorzitter wijdde ook woorden aan de ontwikkelingen in Polen *). Hij sprak over "betreurenswaardige gebeurtenissen", maar beloofde steun aan een "socialistisch Polen". Hoe weinig hij zich kon verenigen met de gang van zaken in Polen bleek wel uit zijn stellingname dat in een socialistische staat staken eigenlijk niet nodig is en vakbonden niet onafhankelijk kunnen zijn van de Communistische Partij, omdat hun doeleinden identiek zijn.

Partijleider besteedde in zijn rede ook aandacht aan Polen, waarbij hij accent legde op de internationale implicaties van de ontwikkelingen aldaar. Hij noemde de situatie in Polen een belangrijke factor voor de vrede en ontspanning in de wereld. Bepaald opvallend was zijn kritiek op het Westen. Hij verweet n.l. de Westerse wereld de illusie te koesteren dat Hongarije ooit het socialisme zou opgeven als gevolg van haar koers. Daartegenover onderstreepte hij de importantie van de vriendschap met Moskou en de noodzaak om tegenwicht te bieden aan de NAVO.

Het bovenstaande kan slechts tot de conclusie leiden, dat de Hongaarse leiders - vermoedelijk uit ongerustheid over de mogelijke uitstraling van de Poolse ontwikkelingen - dit vakbondscongres hebben aangegrepen om hun trouw aan de orthodoxie en aan Moskou te demonstreren.

---

*) Het Hongaarse vakbondscongres werd o.a. bijgewoond door een delegatie van de "oude" Poolse vakbond, met aan het hoofd voorzitter . Deze deelde mee dat hij de (onafhankelijke) vakbond "Solidariteit" schriftelijk had uitgenodigd om eveneens een vertegenwoordiging te sturen, maar dat zijn brief niet beantwoord was. Uit Warschau werd vernomen dat de brief veel te laat was aangekomen bij "Solidariteit".